

Af Austin Grandjean

I 1955 fejrede man med udsendelsen af »Liber Librorum« 500-året for trykningen af Gutenbergs 42-liniede bibel. »Liber Librorum« er en samlemappe indeholdende ca. 40 typografiske tilrettelæggeres forslag til biblens typografi*. En af løsningerne er dog ikke fremstillet specielt til denne lejlighed: det er Bruce Rogers' »World Bible« udgivet af The World Publishing Company, 1943.

»Liber Librorum« er anmeldt og udførligt omtalt af Ejnar Philip i Bogvennen 1965.

PSALM 18

[illegible][illegible]

CHAPTER 1

[illegible]

followed by seventy devoted followers, when we made known unto them the greatest and secret counsel of our Lord Jesus Christ, but were even in witness of his majesty. (47) For he received from God the Father honour and glory, when there came such a voice to him from the excellent glory. This is my beloved Son, in whom I am well pleased. (48) And thus from the Father's mouth in heaven we heard, when we were with him in the holy mount. (49) We have also a more sure word of prophecy; wherunto ye do well that ye take heed, as unto a light that shineth in a dark place, until the day dawn, and the day star arise in your hearts. (50) For the prophets have not prophesied of the scripture in of any private interpretation. (51) For the prophecy came not in old time by the will of man; but holy men of God spake as they were moved by the Holy

CHAPTER 2

But the were false prophets also among the people, even as there shall be false teachers among you, even denying the Lord that bought them, and bring upon themselves swift destruction. (2) And many shall follow their pernicious way; by reason of whom the way of truth shall be evil spoken of. (3) And through covetousness shall they with feigned words make merchandise of you; whose judgment now of a long time lingereth not, and their damnation slumbereth not. (4) For if God spared not the angels that sinned, but cast them down to hell, and delivered them into chains of darkness, to be kept unto the judgment; (5) spare not the old world. (6) And as the world that then was perished, so shall this world that is now perished. (7) And as Noah found grace in the flood upon the world of the ungodly; (8) And turning the cities of Sodom and Gomorrah into ashes condemned them with an overthrow, making them an example unto those that after

den praktiske anvendelse på kirkens læsepult med det smukkeste mulige udstyr.

På trykkeriet havde man forelsket sig i skriften *Centaur* som Monotype var næsten færdig med at fremstille. Den var tegnet af Bruce Rogers i 1915, baseret på Jensons antikva anvendt i *Eusebio* i 1470 og altså et veneziansk snit. Den første støbning var en 14 punkt, som anvendtes til *Maurice de Guérin: The Centaur*, trykt og udsendt af førnævnte Rollins i Montague Press, Massachusetts. Skriften fik navn efter denne udgivelse.

Centaur

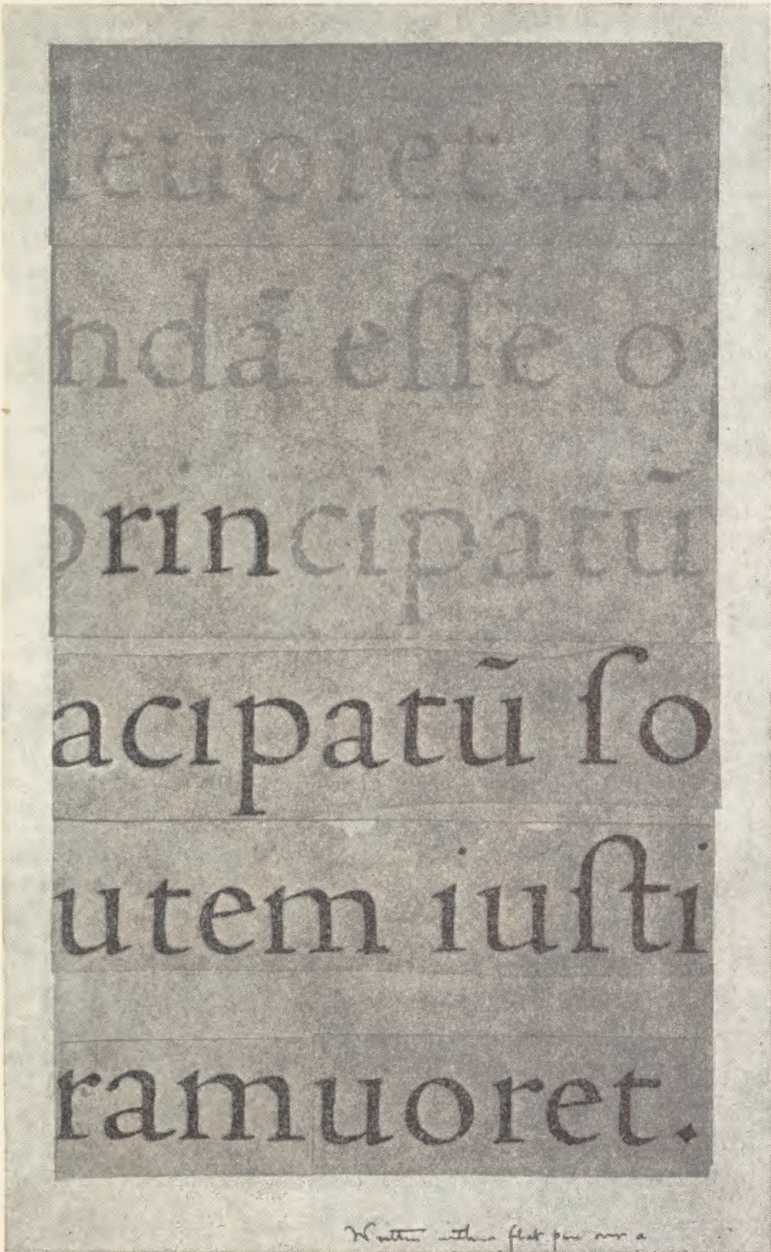
Rogers opholdt sig på dette tidspunkt i London og blev i januar 1929 kaldt til møde med Humphrey Milford og John Johnson, som var universitetsbogtrykker. Rogers var imidlertid ikke selv overbevist om, at *Centaur* var den rigtige skrift til dette brug og han gjorde forsøg med såvel *Bembo* som *Goudy's News Style*. Han havde vanskeligheder med at finde den rette vægt af satsen på siden, forholdet mellem skrift og papir, og endte efter et vist pres fra trykkeriet med dettes oprindelige ønske. Han slap dog ikke sin goût for Goudy's skrift: den er anvendt til »World Bible« omdend han af sin ældre kollega fik tilladelse til at modificere den.

Centaur har som adskillige renaissanceskrifter ret lange over- og underlængder. De første prøver blev sat med 22 punkt, men forekom for åben på grund af den lille x-højde. Rogers fik derfor støbt nogle linier af samme skriftstørrelse, men på 20 punkts kegle, således at over- og underlængderne overlappede hinanden. Satsbilledet var dog stadig for lyst og der var så ikke andet for Rogers at gøre, end at foretage ændringer i skrifttegningen. Han gjorde over- og underlængderne kortere, han klemte rundingerne i b, d, p og q, og o måtte laves helt om. Efter at ændringerne i første omgang var foretaget og de nye bogstaver sat, så han, at n og u indeholdt for meget luft og ligeledes måtte korrigeres. Ialt blev det til 13 nye bogstaver. Med disse ændringer var det nu muligt at støbe 22 punkt på 19 punkts kegle, et forhold som også kom Rogers til gode i forbindelse med bogens omfang, som han havde fået besked om ikke måtte overstige 1200 sider. (Den endelige, trykte udgave indeholder 1238 sider).

Satsbehandling

Bruce Rogers tegnede et alinea-tegn til markering af versenes begyndelse, og da han fandt at tallene fra *Plantin* havde lidt mere tyngde end tallene fra *Centaur* valgte han de første. Uncialerne blev skåret to gange inden forholdet i tyngde var i overensstemmelse med tekstgruppen, og han valgte derefter 60 punkt store og

Bruce Rogers' tegning af Centaur. Som det ses, tegnede han oven på en fotografisk forstørrelse af Jensons skrift fra 1470. Det er dog en personlig præget udformning og det vil ikke være retfærdigt at sige, at det er en kopiering.

små til overskrifter til de enkelte bøger, mens 48 punkt store og små anvendtes til kolumnetitler. Den anvendte kursiv er *Arrighi* tegnet af Frederic Warde. Han var dog stadig ikke tilfreds med bogens format. Dette var nemlig dikteret af størrelsen af de kor-pulte som biblen skulle ligge på, og i de fleste engelske kirker må-

ler disse 12×16 tommer, ca. 31,5×42 cm. Det blev biblens størrelse.

Da alt andet imidlertid gik op: omfanget, skriftstørrelsen, linjelængden i det to-spaltede satsformat o.s.v., måtte han akvisere ved mindre marginforhold. Det skal dog nævnes, at Bruce Rogers hos en papirfabrik fandt noget meget smukt papir, fremstillet nogle år tidligere med anvendelse af japanske fibre. Denne fabrication rakte til trykning af – eet – eksemplar, i et format godt 2–3 cm større på hver led, som senere blev overrakt Kongresbiblioteket i Washington. (Rogers har tilsyneladende været lidt monoman også med hensyn til papirformater. »World Bible«s størrelse svarer hertil).

Rogers var overordentlig sippet med versalers udligning og spatiering. Det medførte selvsagt, at sætteren måtte rette, tage nye aftryk, rette, tage nye aftryk og John Johnson måtte til sidst søge støtte hos Humphrey Milford. »Hvilken beskyttelse kan jeg få overfor Rogers i spørgsmålet om spatiering? Hvis han bliver ved på denne måde, er der ingen af os, der lever længe nok til at se bogen færdigtrykt«. Rogers måtte love, at han ville udligne og spatiere overskrifterne til *Book of Genesis* og intet mere, forudsat at sætteriet ville holde sig meget nøje til dette forlæg.

Versalers
spatiering

Rogers brød sig ikke om, som det dengang var almindeligt, at sætte første linie i et kapitel eller afsnit med kapitæler eller lignende. Altså blev alt sat med ordinær store og små. Dog, den første linie i *Genesis: In the Beginning God Created the Heaven and the Earth* bad han om at få sat med grundskriftens versaler over begge spalter, fordi han syntes det var så væsentlig en tekst!

På titelbladet placerer han ordet »Command« 6 punkt forskudt til højre for midteraksen for at overlængden i d ikke skal komme for tæt på underlængden i y i »Majesty's« i linien ovenover.

The *Oxford Lectern Bible* er et stort anlagt stykke typografi og et selvfølgelig *Monumentum Typographicum*.

Vi får et billede af manden bag denne harmoniske og funktionelle løsning, stram i komposition og med fine, velplejede detaljer. Jernhård i sin faglige disciplin både overfor andre og sig selv, men med en vidunderlig uortodoks indstilling til mulighederne. Intet princip er en spændetrøje. Hvis der findes en bedre løsning på et problem ved at være utraditionel, finder han den.

Utraditionel

Typografen Bruce Rogers er en kultiveret fortolker af sit arbejde: Ordet er helligt.